

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060106

BESLUT
2019-03-26
Stockholm

Mål nr
M 2080-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut 2018-02-20 i mål nr M 5150-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige, 802006-1126
Stenhusa Gård, Lilla Brunneby 106
386 62 Mörbylånga

2. Kronobergs Ornitologiska Förening, 829501-7126
c/o Sveriges Ornitologiska Förening

3. Uppvidinge Fågelklubb
c/o Sveriges Ornitologiska Förening

Motpart

E.ON Energidistribution AB
205 09 Malmö

Ombud: Jur.kand. F V S
c/o E.ON Eldistribution
205 09 Malmö

SAKEN

Avvisat överklagande

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens beslut att avvisa föreningarnas överklagande och visar målet åter till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Dok.Id 1439120

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige, Kronobergs Ornitologiska Förening och Uppvidinge Fågelklubb (fortsättningsvis föreningarna) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens beslut att avvisa deras överklagande och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för prövning i sak.

E.ON Energidistribution AB har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut.

Föreningarna har anfört i huvudsak följande: Bestämmelsen i 13 kap. 9 § ellagen (1997:857) om miljöorganisationers klagorätt och mark- och miljödomstolens tillämpning av bestämmelsen strider mot artikel 9.3 i Århuskonventionen. Mark- och miljödomstolen borde ha gett föreningarna rätt att överklaga beslutet om nätkoncession med stöd av nämnda artikel i konventionen.

E.ON har anfört i huvudsak följande: Lagstiftaren har valt att inte ge ideella föreningar samma omfattande rätt att överklaga beslut enligt ellagen, som de har i fråga om beslut enligt miljöbalken (16 kap. 13 § miljöbalken).

SKÄLEN FÖR MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Frågan i målet är om föreningarna har rätt att överklaga Energimarknadsinspektionens beslut om nätkoncession för linje för en luftledning som ska drivas med 130 kilovolt (nominell spänning).

Ett beslut av en förvaltningsmyndighet får enligt huvudregeln i 42 § förvaltningslagen (2017:900) överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot. I 13 kap. ellagen (1997:857) finns bestämmelser som bl.a. anger vilka av nätmyndighetens beslut som ska överklagas till regeringen och vilka beslut som ska överklagas till domstol. Därutöver finns i 9 § bestämmelsen om miljöorganisationers klagorätt. I denna stadgas att en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut om bl.a. nätkoncession, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en

spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer. Detta lagrum tydliggör att miljöorganisationer har klagorätt i vissa fall och bör ses som ett komplement till klagorätsbestämmelsen i 42 § förvaltningslagen. Enligt förarbetena (prop. 2012/13:70 s. 38) syftar bestämmelsen i 13 kap. 9 § ellagen till att uppfylla kraven i artikel 9.2 och 6.1 i Konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) på att en berörd allmänhet ska ha rätt att delta i beslut rörande tillståndsprövning av vissa särskilt angivna verksamheter, däribland luftledningar för elektrisk energi med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av mer än 15 kilometer.

Energimarknadsinspektionens beslut om nätkoncession för linje avser en luftledning med en spänning på 130 kilovolt. Det är alltså inte fråga om någon sådan ledning som anges i 13 kap. 9 § ellagen och föreningarna kan därmed inte grunda någon klagorätt på den bestämmelsen.

I Århuskonventionen, som både Sverige och EU är parter till, regleras emellertid allmänhetens klagorätt också i artikel 9.3. Där anges att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt ska ha möjlighet att få handlingar och underlåtenheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade i domstol eller i administrativ ordning. Med allmänhet avses enligt artikel 2.4 i konventionen en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, föreningar, organisationer eller grupper bestående av fysiska eller juridiska personer. De erbjuder rättsmedlen ska enligt artikel 9.4 i konventionen vara tillräckliga och effektiva.

EU-domstolen har uttalat (se domstolens dom den 8 mars 2011 i mål nr C-240/09) att artikel 9.3 i konventionen inte har direkt effekt i unionsrättslig mening men att artikeln innebär att det ankommer på en nationell domstol att i den utsträckning det är möjligt tolka den processuella rätten, avseende de villkor som ska vara uppfyllda för att få tillstånd en prövning av domstol eller i administrativ ordning, så att den stämmer överens med såväl målen i artikel 9.3 i Århuskonventionen som målet att säkerställa ett effektivt domstolsskydd av rättigheterna enligt unionsrätten. En miljöorganisation ska

ges möjlighet att väcka talan vid domstol mot ett beslut fattat efter ett administrativt förfarande som kan strida mot unionens lagstiftning.

En konventionsenlig tolkning av miljöorganisationers klagorätt enligt artikel 9.3 har, även när det rör sig om förhållanden som inte omfattas av unionsrätten, gjorts i flera avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen och Mark- och miljööverdomstolen (se HFD 2014 ref. 8, HFD 2015 ref.79, HFD 2018 ref. 10 II, MÖD 2012:47, MÖD 2012:48, MÖD 2014:30, MÖD 2015:17 samt Mark- och miljööverdomstolens avgöranden den 22 november 2018 i mål nr P 2921-18 och den 21 december 2018 i mål nr P 10684-17).

Av Energimarknadsinspektionens beslut om koncession framgår att den aktuella luftledningen kommer att bli cirka 36 kilometer lång och att den kommer att gå parallellt med en befintlig 130 kilovolts luftledning längs med hela sträckningen. Syftet med den nya ledningen är att ansluta planerade vindkraftparker i Uppvidinge kommun till en regionnätstation i Nybro. Ledningen berör bl.a. två riksintressen för naturmiljön. Länsstyrelserna i Kronobergs respektive Kalmar län har beslutat att verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Föreningarna har i sina överklaganden anfört bl.a. att den planerade luftledningen kommer att gå genom ett revir för kungsörn samt att det underlag som E.ON redovisat i koncessionsärendet inte är tillräckligt för att bedöma vilka fågelarter som kan komma att påverkas.

Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje ska bl.a. bestämmelserna i 2–4 kap. miljöbalken tillämpas. Dessa bestämmelser föreskriver att företräde ska ges åt en sådan användning av mark- och vattenområden som från allmän synpunkt medför en god hushållning. De innehåller vidare föreskrifter bl.a. om skydd för ekologiskt känsliga områden och områden av riksintresse för bl.a. natur- och kulturmiljövården. I målet om koncession aktualiseras således frågor som är direkt relaterade till miljön och innefattar en bedömning av åtgärdens påverkan på miljön. Beslutet om nätkoncession för en luftledning med en spänning på 130 kilovolt utgör därför ett sådant avgörande som miljöorganisationer enligt artikel 9.3 i Århuskonventionen har rätt att klaga på. Mot den bakgrunden kan 13 kap. 9 § ellagen inte anses uttömmande reglera frågan om miljöorganisationers klagorätt.

Föreningarna uppfyller kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken. Beslutet om nätkoncession för en luftledning med en spänning på 130 kilovolt ska därför, vid en konventionsenlig tolkning av bestämmelsen i 42 § förvaltningslagen, anses angå föreningarna på det sätt som avses i bestämmelsen. Föreningarna har därmed haft rätt att överklaga Energimarknadsinspektionens koncessionsbeslut. Mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut ska därför upphävas och målet ska visas åter till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför, enligt 5 kap. 5 § lagen om mark- och miljödomstolar (2010:921) att beslutet överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2019-04-16

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg, Fredrik Ludwigs, Birgitta Bylund Uddenfeldt och Ingrid Åhman (referent och föredragande).

KLAGANDE (såvitt nu är aktuellt)

1. Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige,
Stenhusa Gård, Lilla Brunneby 106, 386 62 Mörbylånga
2. Kronobergs Ornitologiska Förening, c/o Sveriges Ornitologiska Förening
3. Uppvidinge Fågelklubb, c/o Sveriges Ornitologiska Förening
4. Föreningen Svenskt Landskapsskydd
Ombud: B S
5. Föreningen Vi
Ombud: K K
6. LRF Sydost, Kronobergsgatan 9, 351 12 Växjö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Energimarknadsinspektionens beslut den 22 augusti 2017 i ärende nr 2015-103316

SAKEN

Nätkoncession för linje; nu fråga om avvisning av överklaganden

BESLUT

Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandena från Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige, Kronobergs Ornitologiska Förening, Uppvidinge Fågelklubb, Föreningen Svenskt Landskapsskydd, Föreningen Vi och LRF Sydost.

BAKGRUND

Energimarknadsinspektionen (Ei) beslutade den 22 augusti 2017 att meddela nätkoncession för linje för en luftledning med en konstruktionsspänning om 145 kV från Hageskruv till Nybro i Uppvidinge och Nybro kommuner. Beslutet har överklagats av bl.a. Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige, Kronobergs Ornitologiska Förening, Uppvidinge Fågelklubb, Föreningen Svenskt Landskapsskydd, Föreningen Vi och LRF Sydost.

Ei har i ett yttrande till mark- och miljödomstolen anfört att överklagandena från föreningarna ska avvisas. Ei har hänvisat till bestämmelsen i 13 kap. 9 § ellagen (1997:857) om miljöorganisationers klagarätt samt att LRF Sydost inte är att anse som en sådan förening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken.

Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige, Kronobergs Ornitologiska Förening, Uppvidinge Fågelklubb, Föreningen Svenskt Landskapsskydd, Föreningen Vi och LRF Sydost har getts tillfälle att yttra sig.

Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige, Kronobergs Ornitologiska Förening och Uppvidinge Fågelklubb har anfört bl.a. att 13 kap. 9 § ellagen strider mot Århuskonventionen.

LRF Sydost har anfört bl.a. följande. Eftersom ledningen drabbar många av föreningens medlemmar har LRF Sydost rätt att överklaga Ei:s beslut på medlemmarnas vägnar. Byggande av en luftledning är ett mycket kraftigt ingrepp i den privata äganderätten för de markägare som drabbas.

SKÄL FÖR BESLUTET

Enligt 13 kap. 9 § ellagen får en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken överklaga nätmyndighetens (Ei:s) beslut, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kV och en längd av minst 15 km. Bestämmelsen har tillkommit med anledning av konventionen om

tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG (se prop. 2012/13:70 s. 38). Av artikel 9.2 i Århuskonventionen följer att vissa miljöorganisationer har rätt att få beslut som omfattas av artikel 6 prövade av domstol. I artikel 6.1.a hänvisas i sin tur till beslut om verksamheter som anges i bilaga I till konventionen. I bilagan anges i punkt 17 anläggning av luftledningar för elektrisk energi med en spänning av minst 220 kV och en längd av mer än 15 km. Den svenska lagstiftningen överensstämmer alltså med Århuskonventionen.

Eftersom spänningen i den ledning som är föremål för prövning i målet är lägre än 220 kV saknar Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige, Kronobergs Ornitologiska Förening, Uppvidinge Fågelklubb, Föreningen Svenskt Landskapsskydd, Föreningen Vi och LRF Sydost rätt att överklaga Ei:s beslut med stöd av 13 kap. 9 § ellagen. Det har inte heller framkommit att de har rätt att överklaga beslutet på någon annan grund. Vad särskilt gäller LRF Sydost har det inte påståtts att föreningen företräder någon särskild medlem och inte heller har det getts in fullmakt för någon sådan. Överklagandena från nämnda föreningar ska därför avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV430)

Överklagande senast den 13 mars 2018. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Annika Billstein Andersson. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.